

SCHULLER GABRIELLA

Halász Péter rendszerváltó rendezései

1990. október 9-én és 10-én a Love Theater She Who Once Was the Helmet-Maker's Beautiful Wife című előadása vendégszerepelt a Petőfi Csarnokban. Halász Péter (más underground szereplőkhöz hasonlóan) legendává vált, a '76-os emigráció utáni felbukkanása Budapesten egyike a rendszerváltás ikonikus pillanatainak. A kilencvenes évek elején Halász több produkciót rendezett a Kamrában (A Kínai – 1992, Önbizalom – 1993, Hatalom Pénz Hírnév Szépség Szeretet – 1994), a recepció tanúsága szerint a korabeli kritika a lelkesedésen túl nem tudott érdemben reflektálni ezek esztétikájára. Előadásomban ennek a reflexióképtelenségnek az okait és történeti gyökereit vizsgálom.

A pszichológiai realizmus hegemoniáját megtörő performatív színházi kísérletek hazánkban a hatvanas évek végén - hetvenes évek elején születtek, az első ilyen előadás A pokol nyolcadik köre című Universitas-előadás volt, melyben Halász Péter mint szereplő és dramaturg vett részt. A hetvenes évek másszínházai közül a Kovács István Stúdió és a Dohány utcai lakásszínház a színházi reprezentáció elemeivel kísérleteztek, szakítva a fiktív történetmesélés és a pszichológiailag motivált dramatikusan alak hagyományával. A hetvenes évek végére a progresszív színházi kezdeményezések az állami beavatkozások nyomán kifulladásra kerültek. A nyolcvanas évek kőszínházi előadásai szövegcentrikus, illusztratív, a sorok között politizáló alkotások voltak; a második nyilvánosság terében a performatív műfajok (performansz, élő folyóirat, koncert, divatbemutató) burjánzása figyelhető meg, ezek egykorú elméleti és történeti reflexiója azonban elmaradt.

A fentiek eredményeképpen a modern/posztmodern paradigmaváltás és a teátrális nyelv performatív fordulata hazánkban jelentős késéssel, a kilencvenes évek derekán és a kétezres évek elején ment végbe.